

250 mil. Kč a trvale zde bylo investována 1 mld. 700 mil. Kč, pak mu měla patřit výzbroj a výstroj za 1 mld. 550 mil. Kč (nikoliv 7 mld. 560 mil. Kč).

Hlavní štáb propočítal také pravděpodobnou mobilizační potřebu Slovenska, a to na 1 mld. 600 mil. Kč a uzavřel tím, že Slovensku zůstal materiál navíc v hodnotě 5 mld. 960 mil. Kč.

Uvedené hodnoty mají podobu pouhé dobové teoretické úvahy, neboť veškerý pohyb a změna vlastnictví vojenského materiálu bývalé čs. armády byly určovány zájmy německé armády a proto nelze hovořit o dělení v pravém slova smyslu.

Připravované dělení Československé armády nás nabádá k maximálnímu úsilí ve snaze o vzájemné pochopení a dosažení oboustranně přijatelné dohody. Do vztahů mezi Čechy a Slováky historie nenavršila nepřekonatelné překážky, jak tomu často je v případě jiných národů a států, a proto bychom měli mít neustále na paměti, aby tato vzácná skutečnost zůstala i do budoucna zachována.

ŘÍZENÍ RESORTU OBRANY - KOMPETENCE

Redakčně upravená a zkrácená Informační zpráva, kterou zpracoval PhDr. Vladimír Svítek, CSc. z ÚVI Čs. armády letos v září, jistě přinese podnětné informace pro ty činitele, jež se budou podílet na výstavbě národních armád jak České republiky, tak Slovenské republiky. Jsou zde uvedeny zákony a předpisy, které se týkají řízení resortu obrany státu a značná část se zabývá pravomocemi ministra obrany, ale i dalších funkcionářů vojenskoprávních orgánů Francouzské republiky, Spolkové republiky Německo a Rakouské republiky. Pozornost je věnována vztahu správního aspektu civilního a vojenského, systémům civilní, politické kontroly ozbrojených sil v míru i ve válce.

Francie:

- vrchní velení ozbrojeným silám (VVOS) - prezident
- výkonný orgán (VO) - ministr obrany.

Rakousko:

- VVOS - spolkový prezident,
- VO - ministr obrany.

SRN:

- VVOS i VO v míru - ministr obrany,
- VVOS i VO ve válečném stavu - spolkový kancléř.

Vrchní velení ozbrojeným silám v jednotlivých státech je až na nepatrné výjimky svěřeno

hlavě států. Vrchní velitel má v některých státech poradní orgán nezávislý na ministerstvu obrany. Vztahy mezi vrchním velitelem a ozbrojenými silami jsou rozdílné, což je ovlivněno formou státu, politickým režimem a historickým vývojem vztahů mezi orgány státní moci - zákonodárnými, výkonnými, správními - a nástroji prosazování vůle státu. Organizační struktury a kompetence vrchního velení ozbrojeným silám jsou dány historickým vývojem konkrétní společnosti státu, jeho ozbrojených sil i charakterem těchto subjektů. Proto jsou mezi jednotlivými státy dosti velké i podstatné rozdíly.

V těch státech, kde **není jednomu vojenskému funkcionáři** svěřena správa i velení ozbrojeným silám, je v organizační struktuře ministerstva obrany stanoveno zásadní **oddělení civilní kontroly od vojenského velení, politické odpovědnosti a správní činnosti od vojenského velení ozbrojeným silám**. Civilní kontrola, politická odpovědnost a správní činnost jsou svěřované většinou civilní osobě - politikovi. Vojenským velením je obvykle pověřován nejvyšší vojenský funkcionář nebo skupina vojenských funkcionářů. Podstatnější odlišnosti ve strukturách velení a kompetencích jsou v těch státech, které mají ozbrojené síly miličního typu, což se částečně týká zde uvedeného Rakouska.

Organizační struktury ministerstva obrany:

- zabezpečují hlavní funkce a úkoly strategického koncepčního rozhodování,
- zpracovávají operační plány a plány výstavby ozbrojených sil a přípravy vojsk,
- navrhují způsoby doplňování vojsk, přípravy a rozmísťování kádru, finančního hospodaření, akvizice vojenské techniky a celkového zabezpečení ozbrojených sil,
- uskutečňují kooperaci se státními a hospodářskými institucemi, styky a spolupráci s ozbrojenými silami jiných států, informování a styk s veřejností, se zákonodárnými, správními a výkonnými orgány státní moci aj.

Specifické vazby a postavení mají orgány generálního (hlavního) inspektora ozbrojených sil (armády, vojsk), inspektorů druhů ozbrojených sil. Ve vnitřní struktuře ministerstva mohou být zařazeny orgány inspekce podřízené přímo ministrovi.

Kompetence, struktury a zákonná ustanovení

Francouzská republika - článek 15 francouzské ústavy stanoví, že v době míru i válečné je vrchním velitelem francouzských ozbrojených sil prezident. Ten má i výhradní právo v případě války rozhodovat o použití jaderných sil (jak strategických, tak i taktických). Zároveň předsedá též nejdůležitějším vojenskopolitickým orgánům.

Zásadní obsahové a organizační uspořádání, struktury, pravomoci a odpovědnosti v oblasti celkové národní obrany Francie jsou stanoveny nařízením č. 59-147 ze 7. ledna 1959 s doplňky, změnami, dekretem č. 62 808 z 18. července 1962 a č. 78-78 z 25. ledna 1978 a dalšími novelizačními dokumenty.

Na vytváření vojenské doktríny a realizaci vojenské politiky státu a na jejich prosazování ve výstavbě a přípravě ozbrojených sil se značnou měrou podílí také řada kolektivních orgánů, z nichž nejvýznamnější jsou:

■ **Rada ministrů**, tvořená ministry vlády. **Zasedá pravidelně jednou měsíčně** za předsednictví prezidenta republiky a za účasti předsedy vlády. Projednává a stanovuje obecné zaměření vojenské politiky a obranných opatření státu.

■ **Výbor (rada) obrany**, který je **nejvyšším politickým orgánem** oprávněným přijímat rozhodnutí o celkovém zaměření vojenské obranné politiky. **V případě války je hlavním řídicím orgánem obrany státu**. Výboru předsedá prezident republiky, místopředsdou je předseda vlády, členy jsou ministři obrany, vnitřní a státní bezpečnosti, zahraničních věcí, hospodářství a financí.

■ **Nejvyšší rada obrany**, jež je pověřena studiem a vyhodnocováním zásadních otázek

vojenské politiky a obrany státu. Vyjadřuje se také k zákonům týkajícím se otázek obrany státu a výstavby ozbrojených sil.

■ **Užší vojenský výbor** rozhoduje o koncepci vojenských opatření. Jeho úkolem je zabezpečování řízení obrany státu a koordinace činnosti ministerstev a dalších centrálních orgánů ve vojenských otázkách. **Výbor stanovuje také všeobecné směrnice pro mezinárodní jednání ve vojenské oblasti a sleduje jejich realizaci.** Výboru předsedá prezident, který může být zastoupen předsedou vlády. Předseda vlády zabezpečuje přípravu materiálů pro jednání a určuje složení výboru. Členy výboru jsou - náčelník štábu ozbrojených sil, náčelníci štábů druhů ozbrojených sil a podle potřeby další funkcionáři.

■ **Parlament** (čl. 34 ústavy) rozhoduje o stanovení základních principů obrany - hlavní linie úkolů ozbrojených sil, orientace vojenské politiky, základní struktury aparátu obrany. **Schvaluje vojenský rozpočet, výzbrojní programy, zákony o národní službě, legislativní opatření v celé oblasti obrany.**

■ **Předseda vlády** (čl. 21 ústavy) je odpovědný za obranu ve smyslu jejího všeobecného i vojenského zaměření. Koordinuje činnost ministerstev zainteresovaných na otázkách obrany. Má k dispozici **Hlavní sekretariát národní obrany.** V otázkách obrany spolupracuje s ministrem obrany, ministrem vnitra a státní bezpečnosti a ministrem hospodářství a financí, popř. i s dalšími. **Do jeho podřízenosti spadá také meziministerský zpravodajský výbor a vědecký akční výbor obrany.**

■ **Ministr obrany** (čl. 20 ústavy) ve struktuře vlády patří mezi čtyři nejvýznamnější ministry (vnitřní a státní bezpečnost, zahraniční věci, hospodářství a finance, obrana). Kompetence má stanoveny dekretem č. 62-811 z 18. července 1962 s doplňky z roku 1964 a 1977. **Odpovídá za uplatňování vojenské politiky Francie v resortu národní obrany, za operační a bojovou připravenost ozbrojených sil a za vojenskou infrastrukturu, kterou ozbrojené síly potřebují.** Úkoly plní podle základních direktiv předsedy vlády. Řídí organizační struktury ozbrojených sil, rozpočtovou, finanční, hospodářskou, administrativní a sociální oblast, plánování a zaměření výchovy v ozbrojených silách.

Jsou mu podřízeni generální zmocněnci, státní tajemník, ředitelé správ ministerstva, náčelník štábu ozbrojených sil a náčelníci štábů druhů vojsk, kteří velí podřízeným vojskům. **Funkce ministra obrany je vždy obsazována civilní osobou.**

Ministr má k dispozici tyto poradní orgány:

▲ **Výbor náčelníků štábů**, který projednává organizační otázky výstavby ozbrojených sil, plány jejich operačního použití, početní stavy a další otázky života a činnosti ozbrojených sil. Výbor tvoří náčelník štábu ozbrojených sil a náčelníci štábů jednotlivých druhů ozbrojených sil.

▲ **Nejvyšší vojenské rady** druhů ozbrojených sil, které projednávají konkrétní problémy činnosti a úkoly těchto sil.

▲ **Nejvyšší radu vojenské administrativy**, která řídí rozpracování plánů bojového použití ozbrojených sil, kontroluje stav jejich bojové a obranné připravenosti, řídí cvičení (popř. manévry) organizovaná na úrovni ministerstva obrany a organizuje inspekční činnost ve všech složkách a součástech ozbrojených sil.

Další (jmenovaní) funkcionáři:

* **Generální sekretář národní obrany:** je představitelem oblasti tzv. nevojenské obrany Francie. Řídí Generální sekretariát národní obrany s přímou podřízeností předsedovi vlády, **je asistentem premiéra v záležitostech obrany.** Odpovídá za rozpracovávání vládních směrnic týkajících se vojenských otázek a kontroluje jejich plnění. Zpracovává návrhy na koordinaci činnosti jednotlivých ministerstev, připravuje podklady pro nejvyšší kolektivní vojenskopolitické orgány státu a řídí činnost vojenského zpravodajství.

* **Státní tajemník:** je bezprostředním spolupracovníkem ministra obrany a z jeho pověření

(konkrétního) je oprávněn rozhodovat o všech záležitostech spadajících do kompetence ministra obrany.

* **Generální zmocněnec pro výzbroj:** působí jako poradní orgán v otázkách výzkumu, vývoje a výroby vojenské techniky.

* **Ředitelé správ ministerstva:** jsou řídicími i poradními orgány v otázkách administrativních, finančních a sociálních.

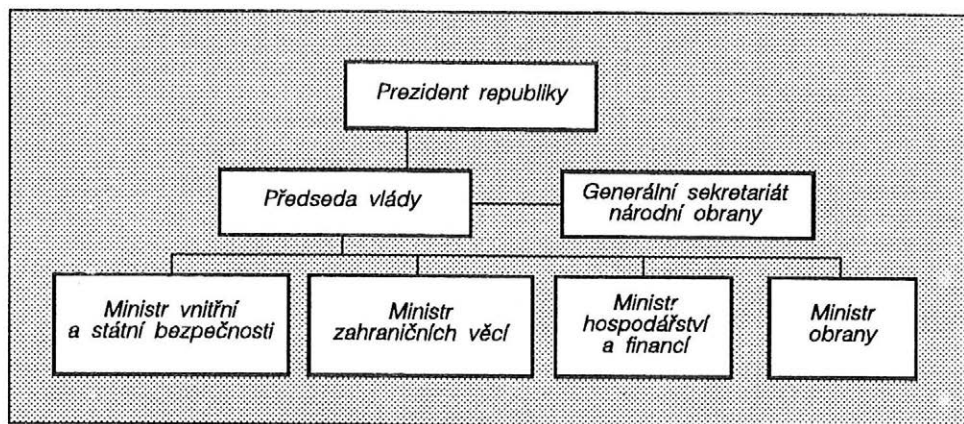
* **Náčelník štábu ozbrojených sil:** je nejvyšším výkonným vojenským funkcionářem. Spolupracuje s ministrem obrany v rámci svých pravomocí, zahrnujících použití ozbrojených sil a stanovení jejich základní organizační struktury, zpracovávání plánů a směrnic týkajících se celkové organizace a použití ozbrojených sil. Na základě operačních plánů určuje uskupení ozbrojených sil, všeobecné úkoly a organizaci jejich jednotlivých druhů. Do jeho kompetence patří také otázky doplňování a zahraniční vojenské styky. V případě válečného nebo mimořádného stavu, pokud náčelník štábu ozbrojených sil je jmenován náčelníkem GS, je také poradcem vlády ve vojenských záležitostech. Náčelníci štábů druhů ozbrojených sil se v tomto případě stávají jeho zástupci pro vedení vojenských operací.

* **Náčelníci štábů druhů ozbrojených sil** (pozemního vojska, vojenského letectva a vojenského námořnictva) plní funkci velitelů. Odpovídají za stav, výcvik a přípravu, bojovou připravenost, materiálně technické zabezpečení, mobilizační rozvinutí i za bojové použití v případě války svých druhů vojsk. Jsou přímo podřízeni ministru obrany, v operačních otázkách mu podléhají prostřednictvím náčelníka štábu ozbrojených sil. V případě války se stávají zástupci náčelníka generálního štábu. Náčelník štábu pozemního vojska pak jeho prvním zástupcem a přebírá funkci velitele vojsk v prostoru metropole a Středozemního moře.

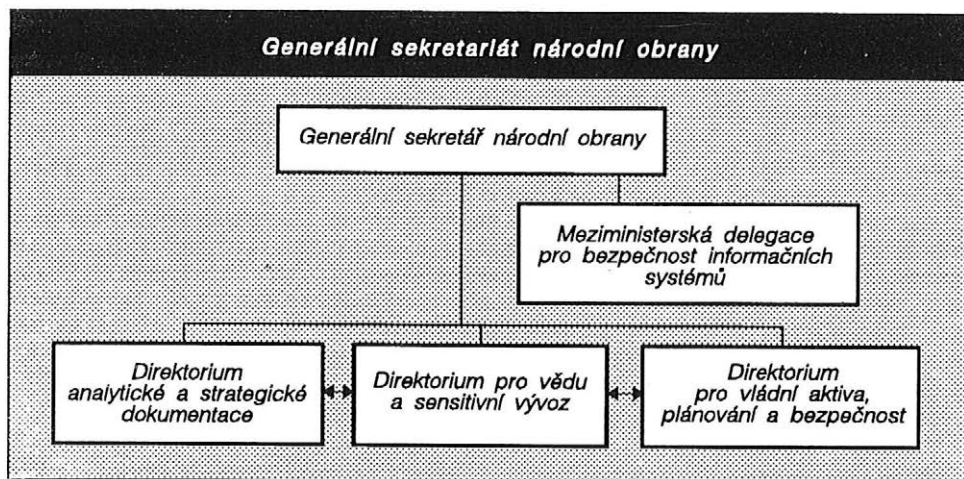
Francouzské ozbrojené síly mají strukturu řídicích orgánů a jednotlivých funkcionářů s příslušnými kompetencemi odpovídajícími požadavkům mírového stavu i přechodu na válečnou činnost. V době míru jsou rozhodující pravomoci soustředěny do funkce prezidenta republiky a velká úloha přináší také kolektivním vojenskopolitickým orgánům. Pro případ války se počítá s nárůstem vlivu vojenských funkcionářů v rozhodujících procesech a činnostech obrany a bojových operacích.

STRUKTURA NEJVYŠŠÍCH INSTITUCÍ OBRANY FRANCIE

STRUKTURA TZV. NEVOJENSKÉ OBRANY

Rakouská republika

Současný systém obrany Rakouské republiky je vytvářen od října 1955, kdy vstoupila v platnost **Státní smlouva a byl přijat zákon o neutralitě**. Rakousko budovalo svoji obranu podle švýcarského a švédského vzoru s přihlédnutím k národním zvláštnostem a situaci v geopolitickém prostoru. **Koncepce obrany země je zakotvena ve Spolkové ústavě a je spolu s příslušnými brannými zákony průběžně, podle konkrétní situace a potřeb účinné obrany novelizována.**

Vrchním velitelem Rakouských ozbrojených sil je **prezident**, který svou výkonnou pravomoc uplatňuje prostřednictvím **spolkové vlády**. Poradním orgánem **spolkového kancléře** v otázkách bezpečnosti a vojenské politiky je **rada obrany**. **Radě předsedá spolkový kancléř a členy jsou:**

- zástupce spolkového kancléře,
- ministři obrany, vnitra, financí,
- případně další ministři a generální inspektor vojsk.

Vojenská obrana země tvoří společně s ekonomickým zabezpečením, s prvky zahraniční politiky, zejména s elementy mezinárodních vztahů, podstatnou součást rakouské bezpečnostní politiky. Základním dokumentem realizace vojenské politiky je **Plán obrany Rakouska**, který zpracovává vláda na návrh Rady obrany a schvaluje parlament (předkládá spolkový ministr obrany). Plán obrany zahrnuje vojenské (miliční), psychologické, ekonomické elementy včetně prvků civilní obrany.

Při vládě působí ještě tyto následující orgány, které se zabývají otázkami obrany:

- Koordinační oddělení obrany země při úřadu spolkového kancléře.
- Zvláštní výbor pro dopravu a komunikace.
- Mobilizační výbor.

Velení ozbrojeným silám (v době míru - Spolkové ozbrojené síly, po mobilizaci - Rakouské ozbrojené síly) je **založeno na principu podřízenosti vojenského vedení politické (civilní) moci**. Základní principy výstavby ozbrojených sil jsou v souladu s platnou vojenskou doktrínou Rakouské republiky, plánem obrany a se schopností materiálně zabezpečovat vojenské struktury vytvořené na základě smíšeného miličního systému.

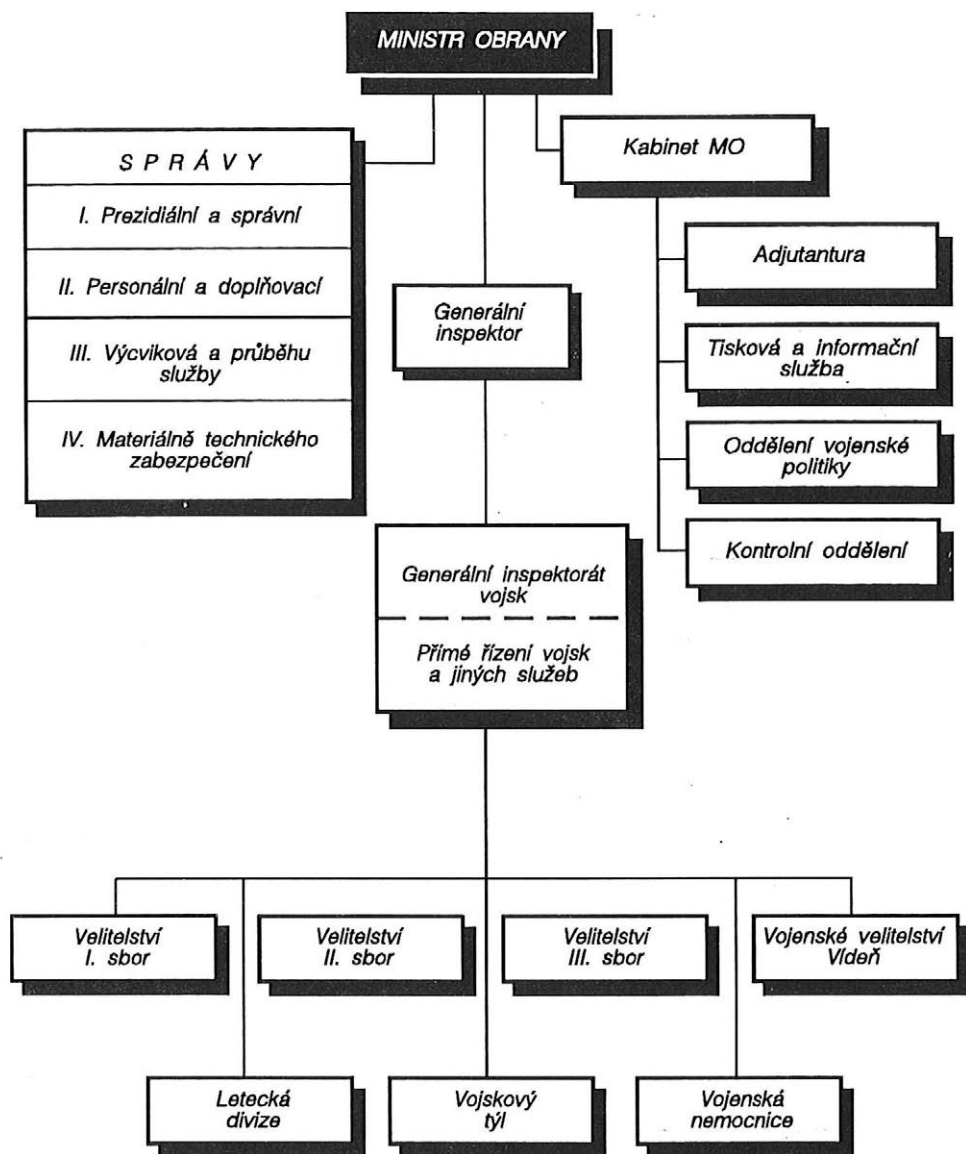
Vojenské zákonodárství upravuje vztahy mezi - státem - ozbrojenými silami - správními orgány - spolkovým ministrem obrany - a vojáky všech kategorií. Dochází k častým úpravám a novelizaci těchto právních norem, např. nyní platný branný zákon je z roku 1990 (Wehrgesetz 1990). **Vydávání vojenských a branných zákonů přísluší pouze Spolkovému sněmu a kontrola jejich plnění spolkové vládě.** Spolkové země pouze spolupracují v rámci jejich kompetencí v oblasti obrany.

Spolkové ministerstvo obrany je nejvyšším politickým, vojenským a správním orgánem pro oblast obrany a branné politiky. Jsou mu podřízeny vojenské úřady a vojenské školy. Ministerstvo vytváří spolu s hospodářskými krizovými štáby, s prvky zahraničně politické oblasti a mezinárodních vztahů, podstatný element bezpečnostní politiky Rakouska.

Přímé velení vojskům je v kompetenci **generálního inspektora vojsk**, který je součástí ministerstva obrany. Správní reforma ministerstva realizovaná v tomto roce, má odstranit vícekolejnost a duplicitu v řízení a velení, zefektivnit činnost ministerských struktur při menších počtech pracovníků, v hierarchii velení tak uspořít alespoň jeden stupeň a v neposlední řadě také delegováním některých pravomocí na nižší stupně zvýraznit úlohu ministra obrany jako politického funkcionáře.

Spolkový ministr obrany zabezpečuje realizaci vojenské obranné politiky Rakouské republiky v resortu obrany, v ozbrojených silách. V rámci své resortní působnosti plní požadavky a realizuje opatření správního managementu spolkové vlády. Uskutečňuje styk s parla-

mentem a předkládá nejvyššímu zákonodárnému orgánu návrhy legislativních opatření vztahujících se k jeho resortu. Řídí prostřednictvím příslušných funkcionářů plánování, vytváření organizačních struktur ozbrojených sil, styk s obyvatelstvem, institucemi a informování nejširší rakouské veřejnosti, personální, technické a materiální zabezpečení ozbrojených sil, hospodaření přidělenými finančními prostředky a materiálními zdroji, kontrolní a revizní činnost. V bezprostřední podřízenosti má svůj kabinet s adjutanturou, tiskovou a informační službu, oddělení vojenské politiky, kontrolní oddělení, dále náčelníky čtyř správ ministerstva obrany a náčelníka generálního inspektorátu vojsk.

Nejbližším vojenským podřízeným a poradcem ministra je **generální inspektor vojsk**, který od data uskutečněné reorganizace spolkových ozbrojených sil (zakončení správní reformy spolkového ministerstva obrany v dubnu 1992) velí všem těmto silám a řeší všechny odborné záležitosti řízení vojsk.

Spolková republika Německo

Základem pro legitimitu ozbrojených sil SRN, a tím i příslušných vojenských institucí a vojenských funkcionářů je ústavou a dalšími zákony vymezený a legislativně daný vztah **vojenská síla a demokratická bezpečnostní** (vojenská, obranná) **politika**. Tato otázka má dvě stránky:

■ **vnitropolitickou**, jež postihuje problematiku politické kontroly ozbrojených sil, jejich organizaci, úkoly a integraci ozbrojených sil do demokratického společenského řádu (čl. 87a Základního zákona SRN - výstavba a oprávnění ozbrojených sil),

■ **zahraničně politickou**, která postihuje problematiku obranného (vojenského) potenciálu (v jeho duchovním, lidském a materiálně technickém aspektu), jako prostředku utváření a závažnosti zahraničně politických a mezinárodních vztahů.

Základní zákon (ZZ) SRN z 23. května 1949 přijatý ústavními orgány Německé spolkové republiky má ústavní platnost až do přijetí ústavy SRN (čl. 149 ZZ). Tento zákon ve vztahu k ozbrojeným silám manifestuje demokratický model uspořádání společnosti.

V tomto smyslu je potřebné analyzovat a brát v úvahu tři výchozí faktory a chápat je v jejich vzájemných souvislostech, a to:

● Princip primátu politiky, s tím pak i spojenou parlamentní (politickou, civilní) a právní kontrolu ozbrojených sil.

● Existenci ozbrojených sil, jejich potřebnost, přínos a náklady na jejich budování, přípravu a udržování (prizmatem společenských vztahů je to mj. i otázka psychologická, mravní i veřejného mínění).

● Existence objektivního rozporu a tím i určitého (potenciálního či aktuálního) napětí mezi nutně přísně hierarchicky budovanými ozbrojenými silami a svobodným, demokratickým individuálním i společenským vědomím občanů (jednotlivců, skupin, vrstev apod.). Je to příčina i důsledek kvality vztahů občan - voják (obrana, ozbrojená síla).

Vazby ozbrojených sil (Bundeswehru) s parlamentním demokratickým vládním systémem

Ozbrojené síly SRN jsou na základě změny čl. 1 odst. 3 ZZ uskutečněné 7. zákonem O změně Základního zákona (tzv. 2. branná novela) začleněny do oblasti institucí státní exekutivy a tím jsou bezprostředně spojené se systémem správy demokratického právního státu. Z tohoto důvodu ozbrojené síly podléhají ve všech jejich rozhodnutích, vydaných v právně působící normě, **parlamentní a správně právní kontrole**, jako každá jiná spolková správní instituce.

Politická kontrola je výrazem primátu politiky. V podstatě je civilní kontrolou a především ji zabezpečují:

- **Branný výbor** (výbor obrany) Spolkového sněmu a **zmocněnec Spolkového sněmu pro ozbrojené síly**, kteří pečují o kontinuální, včasné a pohotové sledování (kontrolu) vojenského sektoru (resortu ministerstva obrany aj.), zejména sledují příslušná vojensko-politická rozhodnutí.

- **Transparentnost** ozbrojených sil je zákonně zabezpečena. Zákony stanovují početní stavy, základní rysy organizace a struktury apod.

- **Ústavní regulování nejvyššího velení** v míru i pro případ války. Zde je naprosto zřejmá priorita politiky.

- **Suverenita národa**, který je univerzálním nositelem nařizovací a velitelské pravomoci vůči ozbrojeným silám v nejširším pojetí.

Spolková vláda vychází z faktu integrace ozbrojených sil do státní správy a jako výkonný orgán státní správy disponuje také vojenskou nařizovací pravomocí. Ta je vykonávána prostřednictvím příslušného resortního ministra (spolkového ministra obrany), pod vedením spolkového kancléře. Podrobnosti jsou stanoveny jak Jednacím řádem Spolkové vlády, tak i dalšími legislativními dokumenty, které zároveň stanovují i zastoupení ozbrojených sil v zákonodárných a správních orgánech SRN.

Spolkový ministr obrany je nositelem nařizovací a velitelské pravomoci ve vztahu k ozbrojeným silám, v mezích zákonem vymezených, v rozsahu a charakteru srovnatelném s ostatními ministry Spolkové vlády. V době míru je vrchním velitelem ozbrojených sil. V případě válečného stavu přejímá nejvyšší velení nad ozbrojenými silami **spolkový kancléř**. Válečný stav (stav ohrožení) vyhlásuje prezident.

Poradním orgánem spolkové vlády v otázkáchojenství, bezpečnosti a obrany je **spolková bezpečnostní rada**, která posuzuje:

- problémy a úkoly vojenské a bezpečnostní politiky obrany státu,
- základní otázky vyzbrojování,
- připravuje rozhodnutí spolkového kancléře nebo spolkové vlády a má i kontrolní úlohy.

Radě předsedá spolkový kancléř, členy jsou ministři zahraničních věcí, vnitra, obrany, financí a hospodářství. Podle potřeby mohou být na jednání rady přizváni i další ministři spolkové vlády. Při spolkové bezpečnostní radě je štáb, jenž zodpovídá za koordinaci činnosti civilních a vojenských institucí ve vojenských otázkách.

Obrana státu je spolkovou záležitostí, v to počítaje i ochranu civilního obyvatelstva. Ve spolupráci se spolkovými zeměmi se řeší otázky veškeré bezpečnosti. **Spolková vláda** v případech vnitřního nouzového stavu a válečného stavu řeší otázky ozbrojené ochrany hranic i případné nasazení ozbrojených sil k podpoře policie a pohraniční policie.

Vrcholným orgánem řízení ozbrojených sil je **spolkové ministerstvo obrany**. Za jeho řízení odpovídá **ministr obrany**. Vedení ministerstva obrany tvoří ministr obrany, dva parlamentní státní tajemníci a dva státní tajemníci. Vedení jsou bezprostředně podřízeny: - informační a tiskový štáb, - plánovací štáb a organizační štáb vnitřní služby, - kancelář ministra a adjutantura.

Generální inspektor Bundeswehru a inspektoři druhů vojsk a služeb jsou ministři přímo podřízeni ve služebních vojenských záležitostech.

Úřadující státní sekretář vystupuje a působí v podstatě jako "alter ego" ministra obrany, zejména pokud jde o zastupování v resortních záležitostech.

Parlamentní sekretář podle jednacího řádu zastupuje ministra obrany v resortních záležitostech v parlamentu.

Spolkový ministr obrany a úřadující státní sekretář jsou jako nositelé nařizovací a velitelské pravomoci **nejvyššími vojenskými představenými** všech vojáků. Současně podléhají všem platným právním předpisům vztahujícím se k jejich funkci, včetně vojenského trestního práva.

Přímé velení vojskům zabezpečuje **generální inspektor Bundeswehru (Bw)** se svým štábem. Jsou mu podřízeni inspektoři pozemního vojska, vojenského letectva, vojenského námořnictva a zdravotní služby a zdravotnictví. Generální inspektor je vojenským poradcem ministra obrany. Odpovídá za rozvoj celkové koncepce vojenské obrany.

Závažný společenskopolitický problém uspořádání spolkové vojenské správy byl v SRN koncepčně a principiálně řešen již v první polovině 50. let. V této době byla postavena kategorická otázka: **Řídit vojenský sektor civilně nebo vojensky? V roce 1955 bylo**

v zásadě rozhodnuto o dělbě činností a kompetencí mezi civilní kontrolou, řízením vojenskoprávních procesů a vojenským velením. V následujícím roce byly tyto vztahy právně zakotveny v příslušném základním zákoně. Ustavena byla **spolková vojenská správa** (vlastně ministerstvo obrany), vedle struktur ozbrojených sil.

Oddělení vojenského velení od civilních správních a politických úloh je jasně právně stanoveno a má státně právní a politickou podstatu. Spolková vojenská správa je funkčním odborem státní správy působícím především v oblasti zabezpečení personálních a materiálových potřeb ozbrojených sil.

Právní ustanovení o ozbrojených silách SRN řeší základní vztahy ozbrojených sil ke společnosti, základní zákonná vojenská ustanovení pro období míru i pro období válečného stavu, vztahy ozbrojených sil k demokratickému parlamentnímu systému apod. **Německé ozbrojené síly jsou jednoznačně postaveny na demokratickém modelu - vojenský aparát podléhá civilnímu vedení a parlamentní kontrole.**

Důsledně je stanoven princip priority politického rozhodování apod. To je dáno mj. pravomocemi ministra obrany, rozdělením odpovědnosti mezi něho, státní tajemníky a vojenské velení. Ministr je nositelem nařizovací, velitelské a kázeňské pravomoci a garantem personálního a materiálového pokrytí potřeb ozbrojených sil, rozvíjení veřejných vztahů a informačního managementu ozbrojených sil.

Legislativně je rovněž propracováno postavení **spolkového ministra obrany** a jeho vztahy ke spolkovému kancléři za válečného stavu. Složitou otázkou je, jaké je právní postavení ministra obrany po převzetí nařizovací a velitelské pravomoci spolkovým kancléřem. Ústavně jsou zajištěny v každém případě věcné a právní konsenzvence tohoto přechodu. V praxi jsou myslitelné dva rozdílné modely, a to:

1. model - Ministr obrany je zcela vyčleněn z velení a v podstatě zůstává jen resortním ministrem v přímé řídicí (kompetenční) linii spolkového kancléře ve vztahu k zůstávající civilní, správní části ministerstva. Tento model má určité kompetenční zápory: negativně působí na jednotu ministerstva obrany, vede k faktickému osamostatnění velení ozbrojených sil a tím k určitému křížení pravomocí a v konečném důsledku ke snižování efektivity obranných opatření.

2. model - Ministrovi obrany, který je přímo podřízen spolkovému kancléři, je ponechána nařizovací pravomoc jako vojenskému představenému. Tímto je ministr ve vztahu ke spolkovému kancléři jako vojenský podřízený. Vůči všem vojákům však zůstává vojenským představeným. Toto řešení by mělo zachovat jednotu řízení vojenských a nevojenských úloh, efektivitu řízení a velení ozbrojeným silám a koneckonců více odpovídá politické realitě.

Ústavně u obou modelů přestává ministr obrany být jako nositel nařizovací a velitelské pravomoci vůči ozbrojeným silám, tím je spolkový kancléř. Širší otázky kompetencí a postavení ministra a státního tajemníka jsou obsaženy v zákonech: O právních vztazích člena spolkové vlády (z června 1971) a O právních vztazích parlamentního sekretáře (z června 1972).

Bundeswehr až dosud nemá řídicí štáb pro případ krize (obranu, války). V souvislosti s reorganizací řídicích struktur a úloh Bundeswehru se objevují úvahy a snahy některých vyšších vojenských představitelů a vojenských odborníků vytvořit, resp. znovuoobnovit **generální štáb**, rozšířit kompetence vojenského velení o rozhodování v případech potřeby nasazení příslušníků Bundeswehru mimo územní působnost NATO. V řídicích strukturách se v poslední době více uplatňují zásady a prvky kooperativního a participativního stylu vedení, s vyšším stupněm individuální odpovědnosti a závaznosti. Vytváří se větší prostor pro samostatnost, iniciativu a odpovědnost jednotlivců a skupin, zvyšuje se svoboda rozhodování, volby prostředků i možnost relativně nezávislého jednání výkonných stupňů.

Výtah ze Základního zákona Spolkové republiky Německo (z 23. 5. 1949)

Zákon byl přijat a potvrzen příslušnými zákonodárnými orgány SRN a má platnost ústavy až do data přijetí Ústavy Spolkové republiky Německo (čl. 149 Základního zákona).

I. Základní práva

Čl. 12a (Branná a služební povinnost)

Stanovuje všeobecnou brannou povinnost. Povinná vojenská služba se vykonává v ozbrojených silách, ve spolkové ochraně hranic nebo v útvech civilní obrany.

III. Spolkový sněm

Čl. 45a (Výbory Spolkového sněmu pro zahraničí a obranu)

Výbor pro obranu má také práva vyšetřujícího výboru. Na návrh jedné čtvrtiny svých členů má výbor povinnost provést šetření v záležitostech předmětu svého pověření.

Čl. 45b (Zmocněnec ozbrojených sil)

K ochraně základních práv a jako pomocný orgán Spolkového sněmu při vykonávání parlamentní kontroly je oprávněn zmocněnec ozbrojených sil ve Spolkovém sněmu. Další reguluje příslušný spolkový zákon.

V. Spolkový prezident

Čl. 60 (Jmenování a propouštění ... vojáků)

Spolkový prezident jmenuje a propouští důstojníky a poddůstojníky, pokud není zákonně určeno jinak.

VI. Spolková vláda

Čl. 65a (Nařizovací a velitelská pravomoc)

Spolkový ministr obrany má nařizovací a velitelskou pravomoc vůči ozbrojeným silám.

VII. Zákonodárství Spolkového sněmu

Čl. 80a (Uvedení právních předpisů v platnost v případě napětí)

Základní zákon nebo spolkový zákon o obraně právně zakotvují ochranu civilního obyvatelstva - opatření v případě nutnosti obrany. Rozhodnutí dle tohoto článku vyžadují dvoutřetinovou většinu příslušného orgánu.

VIII. Vykonávání spolkových zákonů a spolkové správy

Čl. 87a (Výstavba a oprávnění ozbrojených sil)

Spolková republika Německo vytváří ozbrojené síly k obraně. Jejich početní stav a základní organizační struktury musejí být v souladu s hospodářským plánem.

Mimo k obraně smějí být ozbrojené síly nasazeny jen v případech vyjmenovaných v ZZ.

Ozbrojené síly v případě obrany a v případě napětí mají oprávnění chránit civilní objekty, mají úkoly regulace dopravy, pokud jsou opatření potřebná k výkonu jejich obranných úloh. Kromě toho v těchto situacích mimo obrany civilních objektů také podporují opatření policie a spolupracují s příslušnými úřady.

Vytvořeny jsou k ochraně před hrozcím nebezpečím pro bytí a svobodný demokratický řád SRN nebo některé spolkové země. Za předpokladu vzniku situace podle č. 91 odst. 2 ZZ pokud nepostačuje nasazení policejních sil, popřípadě spolkové pohraniční stráže, může spolková vláda rozhodnout o nasazení ozbrojených sil při ochraně civilních objektů, pro boj proti organizovaným a vojensky organizovaným a vyzbrojeným povstalcům. Nasazení ozbrojených sil se nařizuje na základě požadavku Spolkového sněmu nebo Spolkové rady.

Čl. 87b (Správa ozbrojených sil - Bundeswehru)

Správa (řízení) ozbrojených sil je prováděna spolkovou správou disponující s vlastní správní výstavbou. Slouží úlohám personalistiky a bezprostřednímu zabezpečování (pokrytí) věcných potřeb ozbrojených sil. Úlohy týkající se škod, týlového zabezpečení a stavebnictví řeší správa ozbrojených sil v souladu se zněním příslušného spolkového zákona schváleného Spolkovým sněmem. Souhlas Spolkového sněmu je také nutný i u dalších zákonných rozhodnutí, pokud správa ozbrojených sil zasahuje do práv jiného subjektu. To neplatí pro zákonná opatření v oblasti personalistiky.

Ostatní zákony z oblasti obrany včetně zákonů o doplňování ozbrojených sil a civilní obraně jsou schvalovány Spolkovou radou. Příslušné branné zákony mají platnost ve spolkové správě i ve správě jednotlivých spolkových zemí. K tomu je propracován legislativní mechanismus.

Xa. Stav obrany (ohrožení státu)

Čl. 115a (Pojem a stanovení)

Stanovení, že území SRN je vystaveno ozbrojené agresi nebo bezprostředně hrozí jiný útok, přísluší Spolkovému sněmu se souhlasem Spolkové rady. Ke schválení je nutná dvoutřetinová většina, přinejmenším většina členů Spolkového sněmu.

Čl. 115b (Přechod nařizovací a velitelské pravomoci)

Vyhlášením stavu obrany (ohrožení státu) přechází nařizovací a velitelská pravomoc nad ozbrojenými silami na spolkového kancléře.

Čl. 115c (Rozšíření zákonodárné kompetence spolkových orgánů)

Čl. 115l (Zrušení - odvolání výjimečných zákonů a opatření. Ukončení stavu obrany, uzavření míru)

Tato opatření jsou v pravomoci Spolkového sněmu a Spolkové rady. Vyhlášení provádí spolkový prezident a výkonným orgánem je spolková vláda.

*

ŘÍDÍCÍ STRUKTURY SPOLKOVÉHO MINISTERSTVA OBRANY SRN

Spolkový ministr obrany

I. Vedení a řídicí štáby spolkového ministerstva obrany (SMO):

- dva parlamentní tajemníci - kanceláře parlamentních tajemníků,
- organizační štáb vnitřní služby,
- informační a tiskový štáb,
- plánovací štáb,
- kancelář ministra,
- adjutantura,
- parlamentní a kabinetní rada,
- centrální kancelář SMO v Berlíně,
- dva státní tajemníci - kanceláře státních tajemníků,
- kontrolní a řídicí štáb v bezpečnostních záležitostech se dvěma referáty,
- zprostředkovací kancelář pro zvláštní (mimořádné) případy,
- protokol,
- hlavní personální rada při SMO,
- personální rada při SMO,
- hlavní důvěrník pro těžce tělesně postižené při SMO,
- důvěrník pro těžce tělesně postižené při SMO.

II. Civilní část spolkového ministerstva obrany:

- filiálky SMO,
- personální oddělení s pěti referáty,
- oddělení pro rozpočet se dvěma referáty,
- správní a právní oddělení s třemi referáty,
- oddělení ubytovací, nemovitostí a stavebnictví se třemi referáty,
- sociální oddělení se čtyřmi referáty.

III. Vojenská část spolkového ministerstva obrany:

- generální inspektor Bundeswehru + řídicí štáby ozbrojených sil,
- inspektor pozemního vojska + řídicí štáby pozemního vojska,
- inspektor vojenského letectva + řídicí štáby vojenského letectva,
- inspektor vojenského námořnictva + řídicí štáby vojenského námořnictva,
- inspektor zdravotní služby a zdravotnictví + dva štáby,
- hlavní výzbrojní oddělení - oddělení výzbrojní techniky,
- oddělení zbrojních programů.

Poznámka 1:

Generální inspektor Bw a jednotliví inspektoři jsou ve služebních vojenských záležitostech podřízeni přímo ministru obrany a ve správních záležitostech ministerstva jsou inspektoři podřízeni generálnímu inspektorovi Bw.

Poznámka 2:

V připravovaném cílovém modelu 1997 správních a řídicích struktur SMO se předpokládá zachování základních částí I. až III. bez podstatných změn. Dojde k redukci počtu funkcí až o jeden tisíc a tím i ke koncentraci některých úloh ministerstva. Některé méně významné úlohy mají být delegovány na nižší správní a velitelské stupně. Počty oddělení a referátů mají být také sníženy. Konkrétní počty nejsou ještě přesně stanoveny.

—MW—

PARLAMENTY VYSPĚLÝCH DEMOKRATICKÝCH STÁTŮ A VOJENSKÁ EKONOMIKA

Zákonodárné orgány státní moci ve vyspělých demokratických státech plní ve vojenskoekonomické oblasti specifické úkoly. Souvisí to s rozdělením pravomocí mezi různé složky státního aparátu v těchto státech - mezi výkonné, zákonodárné a soudní orgány moci. Ani v nově se vytvářejících státech, v Čechách i na Slovensku, nelze opomenout otázky související se způsoby parlamentní kontroly sektoru vojenské ekonomiky, postupy schvalování vojenských rozpočtů zákonodárnými sbory, složením parlamentních orgánů, které se touto problematikou zabývají, včetně jejich kompetencí. Proto redakce považovala za vhodné zařadit tuto redakčně upravenou Informační zprávu, zpracovanou prom. překladatelkou Hanou Škorpíkovou z Ústavu vědeckých informací, právě do tohoto mimořádného čísla Vojenských rozhledů.

Jak ukazují historické zkušenosti vyspělých zemí, je potřeba ústavního **rozdělení pravomocí při uplatňování státní moci ve vojenskoekonomické oblasti**, stejně jako v kterékoli jiné oblasti života společnosti, objektivně nutná. Tzn. že funkce jsou v podstatě rozděleny mezi jednotlivé státní orgány moci, kterým je přiznáno právo poměrně samostatně rozhodovat při uplatňování svých pravomocí, že každý orgán má možnost postavit svůj názor proti rozhodnutí jiného orgánu. Praxe uvedených zemí svědčí o tom, že rozdělení pravomocí zpravidla nevede ani k dualismu nebo paralelnímu provádění státní činnosti, ani naopak k jejímu rozštěpení. Nejvyšší orgány státní moci se nacházejí v oblasti řízení ve vztahu těsné vzájemné závislosti a nikoli podřízenosti.

Úloha a rozsah vlivu zastupitelských orgánů na politiku v oblasti vojensko-